

Cvrsvs Philosophicvs

Arriaga, Rodrigo de

Antverpiæ, 1632

Sect. I. Diuisio entis in Substantiam & Accidens.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95614](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95614)

rationem Substantiæ & Relationis, ergo non pertinet ad Pradicamenta. Sed contra, nam Maior est falsa; Actio enim & Passio est vna indiuisibilis entitas, continens rationem duorum Pradicamentorum, & tamen pertinet ad Pradicamenta. Item vbicatio vestium continet tria Pradicamenta, Vbi, Situs, Habitus, & forte quartum Durationis. Imò in terminis ipsis videtur inuolui repugnantia in eâ Maiori: si enim continentur rationes duorum Pradicamentorum in aliquâ re, ergo illa pertinet ad duo Pradicamenta, quia pertinere & continere rationem Pradicamenti, est idem formalissimè. Secundò, quod idem obseruauit Hurtadus, relationes diuinae sunt propriè transcendentes, quæ ex hoc capite non pertinent ad Pradicamentum Relationis: verùm ego ibi etiam pradicamentales admitto, est enim vna persona etiam in personalitate similis alteri, quæ similitudo ad Relationis Pradicamentum pertinet. Sed hinc rursus ego reicio eam rationem suprà positam, nam in hoc sensu duæ Substantiæ sunt inter se similes, & pertinent ad Pradicamentum Substantiæ, & ad Pradicamentum Relationis: & vt maiorem vim habeat exemplum, pone illud in materiâ & formâ, quæ per

modum vnius pertinent ad substantiam, & tamen sunt inter se similes. Vide ergo quàm sit eâ ratio debilis.

Hinc concludo, etiamsi stemus rigori nominis, nullam adduci rationem, quâ excludatur Deus à Pradicamento, nisi illam quam D. Augustinus dedit; ille enim accepit Substantiam in tali sensu, in quo non inuenitur in Deo, vt dixi suprà, idè in eo sensu etiam ego Deum non pono in Pradicamentis, licet in alio sensu substantiæ visitatori in scholis proculdubio posset poni in Pradicamento. Quod si hæc pradicamenta sunt tam Ecclesiastica, vt suprà dixi, bene posset in illis Deus vt supremum caput locum habere.

Pradicamenta maiori ex parte propriè ad Metaphysicum spectare, nullò modo ad Logicam, dixi suprà, eò quòd Logica solum agit de actibus intellectus, non verò de rebus ipsis. Hoc idem docent hic aliqui, non scio tamen, an admodum consequenter ad eâ quæ in Logica docuerant, scilicet res esse etiam obiectum formale Logicæ: arguo enim inde, Ergo res, quæ in Pradicamentis ponuntur, erunt obiectum Logicæ formale, ergo & Pradicamenta pertinebunt per se ad Logicam. Sed de hoc alibi satis.

DISPUTATIO QUARTA.

De Substantiâ.

PRIMUM & principium Pradicamentum est Substantia, quam oportet prius explicare ac diuidere, eiusque passionis declarare.

SECTIO I.

Diuisio entis in Substantiam & Accidens.

PRÆTEREA Suarez lib. 2. Metaphysicæ, Disputatione 28. sect. 1. & Disputat. 32. sect. 1. putat, optimam diuisionem entis esse in *Finitum* & *Infinitem*, seu in *ens à se*, & *ens ab alio*. Mouetur, quia hæc est diuisio adæquata, & per differentias contradicentes sibi, sicut animal in *rationale* & *irrationale*, habentque illa membra summam oppositionem. Secundò, quia Deus & creatura valde analogicè conueniunt, ergo oportuit hac conuenientiâ prius explanatâ, ad creaturas postea descendere.

P. Hurtadus Disputat. 10. reiciit Suarium, eò quòd in bonâ diuisione subdiuidentia membra debent ita tradi, vt postea non sint in vno rationes aliæ communes alteri, ne fiat commixtio earum specierum diuidentium; atqui *ens à se* habet rursus prædicata intellectuini, quod potest subdiuidi in *intellectuum à se* & in *intellectuum ab alio*, & alia similia; idè docet, non bene diuidi Substantiam in *rationalem* & *irrationalem*, sed melius in *spiritualem* & *materialem*.

Verùm bene paulò post ipse vidit, hoc in talibus diuisionibus vitari non posse, & in exemplo ab eo posito de diuisione Substantiæ, adhuc clariùs idem ostendo: nam substantia materialis ha-

bet in hoc prædicatū *cognoscitivum*: quod rursus diuidi potest in substantiam *spiritualem cognoscitivam*, & *spiritualem non-cognoscitivam*, estque commune etiam vtrique diuisionis membro, sicut substantia irrationalis potest diuidi in *mortuam* & in *viuentem*, qui conceptus viuentis includitur in rationali, quod est alterum membrum. Vnde ego ex hoc capite non video, cur sit melior illa ens in Substantiam & Accidens, quàm in *ens à se* & *ab alio*.

Secundò contra P. Suarezium obicit, ens esse idem quod rationem essendi, idè quæ debere diuidi per immediatas rationes essendi; atqui esse Deum & creaturam, non sunt modi essendi, hoc enim conuenit perfectiati & inhaerentiæ, ergo melior diuisio est entis in Substantiam & Accidens. Sed, ni fallor, hic arguitur in quatuor terminis: sumitur enim perfectitas & inhaerentia, & postea fit argumentum ad Substantiam & Accidens in concreto: non enim diuiditur ens in perfectitatem & inhaerentiam, sed in Substantiam & Accidens: at Substantia & Accidens non est modus essendi. Quòd si hoc modo velit sumere diuisionem, redeat mecum ad illam aliam Suarez *esse à se* & *ab alio*: tam enim est modus essendi *à se* quàm perfectitas, & *ab alio*, quàm inhaerentia, ergo in hoc sensu tam bona est vna diuisio quàm altera, & vtrique per modos essendi.

Secundò addo, diuisionem rationis superioris, vt sit bona, non petere eos diuersos modos essendi, sed solum diuersa entia; diuiditur enim per se in species, quæ sunt per modum absoluti, sicut animal in *rationale* & *irrationale*, & brutum in equum & leonem, si non essent alia bruta possibilia. Ergo in hac quæstione puto dicendum, vtramque diuisionem esse adæquatam, immedia-

tam, claram, breuem, &c. quæ autem sit melior, non video unde decidi possit. Ad diuersa intentata est melior altera, ad distinguendum statim Deum à creaturis, illa P. Suarez est melior, & hoc solum probant eius argumenta, nec aliquid amplius. Illud verò quod obicit de analogiâ, supponit falsum principium, quod sæpè reiecti, ostendens, analogicè Deum conuenire cum creaturâ. Ad indagandam verò inter ipsas creaturas propriam differentiam earum, melior est secunda quam Hurtadus magis commendat. Aliud non scio, quod in hac re parui momenti dicam.

SECTION II.

Nonnulla sententia circa explanationem Substantiæ.

Res hæc è difficilioribus totius philosophiæ ab antiquioribus vix tacta, à recentioribus nondum explanata, nonnihil nobis facesset negotii. Prius tamen aduerto, varias esse Substantiæ acceptiones. Primò vsurpari potest pro essentia cuiusque rei, quo etiam pacto comprehendit Accidentia: hæc tamen est impropria Substantiæ acceptio, de quâ non est nobis in præsentia sermo. Secundò dicitur Substantia ab eo, quod est stare sub alio, id est, sub Accidentibus: in hoc sensu non conuenit propriè Substantia Deo, quia non substat accidenti, de quo nullus Catholicus dubitat; & in hoc sensu accepit Substantiam Augustinus suprà relatus Tomo. lib. 7. de Trinitate, cap. 5. quando Deum dixit non esse substantiam. Tertiò dicitur Substantia à subsistendo, id est quod in se sitit seu per se existit, & non in alio. His positis, tota difficultas est in explicandâ ratione propriâ Substantiæ, quâ ab Accidente distinguitur, & cur forma equi v. g. sit substantia, quantitas verò, albedo, calor, &c. non Substantia, sed Accidens sit.

Primò ergo nonnulli dicunt, substantiam esse illam, quæ est de constitutiuo alicuius, Accidens verò, quod non est de constitutiuo. Sed in hac explanatione vel continetur falsa doctrina, vel petitur principium. Nam si *ad alicuius* sumitur in concreto, omnia accidentia erunt substantia, quia omnia sunt de constitutiuo alicuius, albedo v. g. de constitutiuo albi, calor de constitutiuo calidi, &c. Si verò *ad alicuius* sumatur pro subiecto solo, nulla forma rationalis erit substantia: nam licet sit de constitutiuo hominis, sicut albedo de constitutiuo albi, non tamen est de constitutiuo materiæ, non secus ac albedo, non ergo hinc potest explicari substantiæ conceptus. Vel tandem, si *ad alicuius* accipiat pro aliquo per se, est petitio principij; nam idem est ac dicere, substantiam esse quæ est de constitutiuo substantiæ, quod verum quidem est, sed nihil declarat. In hanc explanationem videtur coincidere alia, quæ dicit, accidens esse quod potest abesse vel abesse sine subiecti corruptione, substantia verò, quæ non potest abesse nisi cum subiecti corruptione; & hæc videtur esse communis definitio substantiæ, eodem tamen modo reicienda est ac præcedens, quia vel *ad subiecti* sumitur pro concreto, & vt sic omnia accidentia erunt substantiæ, cum nullum possit abesse, nisi destructo concreto, quod consti-

tuit; tam enim deficiente albedine, non manet album, quàm deficiente animo rationali, non manet homo. Si verò *ad subiecti* sumatur pro solo subiecto recipiente, nulla erit forma substantialis, quia nulla est quâ deficiente non maneat eadem essentia subiecti; deficiente enim animo rationali v. g. adhuc manet materia prima & cadens, ac antea, ergo animus rationalis potest abesse sine subiecti corruptione, erit ergo anima accidens iuxta prædictam explanationem.

Dices. Corrumperetur materia, nisi loco animæ rationalis succederet alia forma substantialis. Sed contrâ Primò, quia, licet materia naturaliter possit conseruari sine formâ substantiali, sicut animus consistit sine subiecto, adhuc animus esset substantia; tunc autem eâ deficiente, nec alia succederet forma, non corrumperetur subiectum, ergo definitio substantiæ non consistit in eo, quod destruat subiectum eâ deficiente, & non succedente aliâ. Contrâ Secundò, quia in multorum sententiâ, abscedente animâ, nulla succedit forma in subiectum loco illius, & tamen non propter eâ anima est accidens. Contrâ Tertiò, quia si forma esset de conceptu subiecti, quantum loco illius altera succederet, non posset non corrumpi subiectum præcedens, licet resisteret aliud cum aliâ formâ adueniente. Contrâ Quartò, quia etiam accidenti potest in hoc sensu definitio substantiæ conuenire, vbicationi v. g. & durationi; item & actioni quâ conseruatur: si enim loco vbicationis amissa non producat alia, corrumperetur subiectum. imò multò magis pender subiectum ab aliqua vbicatione, duratione, & actione, quàm ab aliqua formâ substantiali, cum saltem diuinitus possit esse sine illâ formâ substantiali, non verò sine aliqua accidentali; ergo ob corruptionem subiecti ex defectu formæ, non potest explicari ratio substantiæ aut accidentis. Imò si hinc esset desumendum aliquid, potius esset quantitas dicenda substantia, quàm forma equi, cum hæc numero quantitas non posset destrui naturaliter sine corruptione materiæ in quâ recipitur, secus verò hæc forma equi, aut hæc anima rationalis. Tandem, quia in hoc sensu non conuenit definitio materiæ primæ, vel si conuenit, est ridicula: si enim *ad sine subiecti* corruptione intelligatur de subiecto distincto, tunc materia, quia nullum habet subiectum sui, non comprehenditur ibi: si verò intelligatur de seipsâ, quæ est subiectum, tunc idem est dicere, non posse perire sine subiecti corruptione, ac, non posse perire sine sui corruptione, quod est prorsus ridiculum; quæ enim res est, quæ possit perire sine sui corruptione?

Secunda ergo explicatio sit, propriam substantiæ conceptum esse substatere accidentibus, id est recipere in se accidentia. Sed contrâ Primò, quia in hac definitione non comprehenditur Deus, qui tamen propriè est substantia. Contrâ Secundò, quia aliqua accidentia recipiunt in se alia, & substant illis, vt in communi sententiâ quantitas substat accidentibus communibus, & in certissima sententiâ substant verè omnia accidentia vel durationi, vel vbicationi.

Dices, substantiam debere omnibus substatere. Sed contrâ, quia anima & omnis forma substantialis non substat accidentibus omnibus, scilicet his quæ in materiâ recipiuntur. Adde, fieri circum-